

**Katekes för tjenstefolk
eller fem och tjugo
reglor för deras sedliga
uppfos...**

78 G a Br. 1852

Sr. Saul
Vindus
Ung
(Pn)

Katekes

för

Tjenstefolk,

eller

Fem och tjuogo Reglor

för deras sedliga uppförande och
deras anständiga förhållande
mot sina husbönder och
medtjenare;

samt

**Nyttiga lärdomar för dem
som en gång vilja begynna
sin egen hushållning.**

Öfversättning från Danskän.

Lönköpung
1852

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 311

LECTURE 10

THE HARMONIC OSCILLATOR

1. Introduction

2. The Simple Harmonic Oscillator

3. The Quantum Harmonic Oscillator

4. The Anharmonic Oscillator

1952

Katekes
för
Tjenstefolk

eller

Fem och tjugo Reglor

för deras sedliga uppförande och deras
anständiga förhållande mot
sina husbönder och
medtjenare;

samt

**Nyttiga lärdomar för dem, som
en gång vilja begynna sin
egen hushållning.**

Öfversättning från Danskan.

Jönköping,
tryckt hos **J. A. Björk, 1852.**

1848

1848

1848

1848

1848

1848

1848

1848

1848

1848

1848

Christelige Läsare!

Den Heliga Skrift framställer för oss såväl trogne som otrogne tjänare, de förre till en uppmuntring för dem, som lifna dem, och de sednare såsom en warning. Gud sjelf har bestämt hvarje menniskas lott; alla kunna icke vara herrar. Finner du, som står under en annans lydriad, att din tjänst falsker dig något tung, swår och strång, så skall du trösta dig dermed, att din frälsare Jesus Kristus sjelf antog en tjenares stepelse och war lydlig intill döden på korset; men dock hafwer Gud upphjdit honom öfwer allting; likaså böra trogne tjänare i ödmjukhet försätta den tjänst, i hwilken de äro satte, på det de slutligen måtte frälsas och komma till ära hos Gud, stundom och här på jorden blifwa herrar. Då Josef blef såld i Egypten såsom träl, gjorde han sin tjänst i gudsfruktan, helighet, lyskhet och undergifwenhet och blef fördenksull upphjdit till ära och wärdighet. Widare börd du betänka, att Gud har omsorg om såväl tjänare som herrar, emedan apostelen förmanar: I tjänare! wärer hörige edra lekamliga herrar med räddhåga och bäsuan i edor hjertans ensaldighet, såsom

Christo. Icke tjenande allena för ögonen, såsom menniskom till wilja: utan såsom Christi tjenare, görande det Gud will utaf hjertat. Med wälwillighet låter eder tycka att i tjener Herranom och icke menniskom: wetande, att hwad godt hwar och en gör, det skall han igen få af Herranom, ehwad han är tjenare eller fri (Eph. 6: 5 — 8.) I tjenare, säger Apostelen Petrus, warer underdånige edrom herrrom med all fruktan; icke allenast dem godom och saktmodigom, utan ock dem genwördigom (1 Pet. 2: 18). Dersöre bdr tjenaren wara undergifwen och trogen; ty Gud hafwer omsorg fdr honom likaså wäl som fdr husbonden; han bdr ej se på den ringa lön, fdr hwilken han tjener, utan bdr tjena årligt och troget; ty om ån herrar och husbänder icke alltid handla wäl mot honom och löna honom, will dock Gud löna honom, såsom han fordom lönade Jakob, den der tjente sin morbroder i hela 20 år. Lär dig då, du som är en tjenare, af Jakobs och många andras exempel att wara tålig, trogen och slitig; ldp ej bort från din lön hos Gud, men tig, lid och bed; lönar dig ej din husbonde fdr din trogna tjens, så will Gud wiserligen rikligt belöna dig. Likasom tjenares ögon se på deras husbondes och tjensflegwinners ögon se på matmodrens, så se våra ögon på Herrans, till des han blifwer oss nådig. Annu som fordom will han säga: Wäl dig, du gode och trogne tjenare, öfwer en ringa ting hafwer du warit trogen; Jag skall sätta dig öfwer mycket.

Fem och tjugo reglor för tjenstefolk.

1. War Gudfruktig.

För ett godt husbondesfolk är det icke lifgiltigt om en tjenare är gudfruktig eller ej. Men äfwen om ditt husbondesfolk ej skulle fråga derefter, så kräfwer dock din pligt såsom menniska af dig, att du städse skall hafwa Gud för ögonen och i hjertat. Påminn dig ständigt Guds godhet, som är hwarje morgon ny, håll din bön såwål om morgonen som om aftonen, och alltid annars när du känner dig dertill drifwen; läs på dina fristunder antingen i Biblen, Psalmboken eller andra goda böcker. Besök gudstjensten så ofta det är dig möjligt; ty derigenom uppmanas du att troget uppfylla ditt kall; du uppmuntras derigenom till ett troget fullgörande af dina pligter.

Lydnað emot Gud
Är pligt emot dig sjelf;
Och följer du hans bud,
Så älskar du dig sjelf.

2. War sedlig och Fyff.

Du kan ej wara gudfruktig om du för

ett lastfullt lefwerne. Många sätta intet värde på dygden, fastän de i utvärtes måtto söka gifwa sig ett sken af densamma. Dessa äro skrymtare och hwarje skrymtare uppdagas förr eller sednare. Andra åter göra ingen hemlighet af sitt lastfulla lefwerne, utan sära anständigheten på det mest i dygden fallande sätt. Dessa äro oförskämda menniskor. De säga: "fordom har det varit likadant, man må ju njuta af sin ungdom". Men hwilka usla undanslygter! Wållustingen och ofuldens förfröjare utsätta sig för ett grusligt ansvar, och straffet följer alltid brottet i svåreren. Den lastfulle förbittrar sitt eget lif; han pinas af samwetsförebåelser, måste ofta tåla andras förebåelser, kan ej rätt glädja sig öfwer någonting och saknar lust och kraft till arbete. Hwilket husbondefolk kan vara belåtet med en tjenare, som om natten sölar sig i laster och om dagen smyger fram lik en blek wälnad? Låt råda dig! Följ ej dylikt ondt exempel, lef sedligt och lyskt, wakta dig för det första steget på det ondas bana och stråfwa efter det sanna målet, att som en duglig menniska en gång göra en duglig make lycklig.

Den der har lustan till sin Gud,
 Och tuft och dygd ej aktar,
 Men wandrar twärt mot Herrans bud:
 På honom straffet waktar
 Med ånger, ångslan, qwal och nöd,

Och slutet blir en ewig bdd,
För denna wällust forta.

3. War trogen och ärlig.

Swarje husbondefolk sätter ett högt värde på denna dygd, ty tjänaren går ut och in i huset, och mycket finnes, från hwilket man ej kan låsa honom ute; han har ofta tillfälle till otrohet. Glaka menniskor finnas också, som genom tal och inställsamhet söka förföra tjänare till otrohet mot sina husbönder. Härtill kommer, att angående denna smak finnes äfwen många falska åsigter: "när man ej tager penningar, icke begär wåldsam inbrott, icke anfaller någon, så får man wäl taga litet mat och drickes-waror; husbondes folket är rikt och eger mera än det behöfwer, det som jag tager saknas ej, det är en öfwerflöds-wara." Så säga många; we dylika åsigter! Hwilken elak menniska har inplantat hos dig sådane lefnadsreglor? Huru obetydligt som helst du borttager, wore det blott en knarpenål, så är det dock ett tjufveri. Mången tjänare wet äfwen detta, och desto försigtigare går han till wåga i sin oärlighet; men allt kommer dock slutligen i dagens ljus, och det finnes ju dock en allseende Gud? Ärlighet warar längst. Bewara ditt goda rykte, hwilket är nödwändig för den fattige och

Iänder tjenaren till framgång; låt dig hvar-
ken af elaka menniskor eller af tillfället förs-
ledas till ötrohet och oärlighet.

Långt hellre vill jag lida ndd,
Än njuta brottsligt öfverflöd.
När jag med all min fattigdom
Är idog, redlig, nöjd och from,
Mitt goda samwete, o Gud!
Är mig ett dagligt gästbud.

4. War arbetsam och flitig.

Tjenare, som ej fullgöra sina åliggan-
den, som alltid måste drifwas till sitt arbe-
te och genast lägga händerna i kors, när hus-
bondefolket wänder ryggen till, komma snart
i elakt rykte, få ej länge stanna qwar hos
något husbondefolk, måste i förtid lemna tjen-
sten eller få på sin höjd blott stanna ett halft
år. Det wårsta är emedlertid att soplöds-
heten snart blir för dem en wana och när
en sådan tjenare en gång skall sätta eget
bo, då vill ej heller arbetet smaka honom.

Det blifwer då honom alltför tungt att
förwårftwa det som till lifwets uppehälle och
nödtorft hbr, och han nödgas att med hustru
och barn griva till tiggarestafwen. Man
har, tywårr! åfwen många exempel, att trös-
ga och lata tjenare hafwa slagit sig på stöld
och slutligen ändat sitt usla lif på fästning

eller i galgen. Så långt kan det gå med den late, under det den slitige och arbetsamme blir af alla aktad, förer ett förnösamt lif och är tillfreds med sig sjelf och sin ställning.

Var arbetsam, du jordens son!

I swett skall du dig föda.

Guds gåswor då i samma mån

Som swettens droppar föda.

Han lofwat ge wålsignelse

Men efter använd möda.

Var arbetsam! I nyttans wärf

Ditt mod, din kraft sig dane.

Wet, lättjan är din själs förderf,

Din ofulds wisa bane:

Då pligten är så lätt, så får

För den wid mödan wane.

5. War lydig.

Likasom undersåtaren bör lyda öfwerheten, så bör också tjenaren lyda husbondefolket, ty utan detta kan hwarken staten eller huset bestå. Ingen kan taga emot en tjenare under annat wilkor än det, att tjenaren måste lyda; Åttlyd därför alltid wiligt och gerna ditt husbondefolks eller deras fullmäktiges befallningar, och fullgör utan motsägelse det som blifwit dig ålagdt, och hwartill du är förpligtigad.

Du Herre afsilt har min lott;

Gif, att jag, nöjd med hwad jag fått,
Öfr allt det goda, som jag kan
Och söker frid med hwarje man,
Men främst på deras bästa står,
I hwilkas tjänst mitt bröd jag får.

6. War uppmärksam och eftertänksam.

Wårdslöshet förorsakas deraf, att man tänker på annat än det man har för händer. Utan uppmärksamhet och eftertänka kunna icke ens de obetydligaste förrättningar selfritt utdras. Stor skada kan förorsakas genom wårdslöshet och oaktsamhet, t. ex. genom oförüktigt begagnande af eld och ljus och wid många andra tillfällen. Det är mycket att dnjka, det man icke förfaller till oaktsamhet och tanklöshet. Du blir då icke blott obrukbar i främmande tjänst, utan får ej heller någon framgång i din egen busshållning.

Min Jesu! du ej från mig wif;
Du sjelf en tjenare war lif,
När du all werldens synder bar
Och frälste det borttappodt war.
Till dig jag flör i bön och tro
Och finner kraft och själaro.

7. War ordentlig.

Huru kan en tjenare slå sig wäl hos

sitt husbondesfolk, om han wisar sig wirrig och rådlös, icke lägger en sak på samma ställe han tagit den, och förspiller mycken tid genom spring och sökande efter saker? När en sådan tjenare får sin egen hushållning, går det honom som den oaktsamme och tanklöse, han kan aldrig komma fram i werlden eller blifwa bergad och wälmående.

O Gud! om allt mig säger,
Att jag ej dröjer här,
Hjelp att jag öfwerwäger
Hur dyrbar tiden är,
Och frukter samlar in
Utaf den stund jag äger;
Den nästa år ej min.

S. War renlig.

Renlighet icke blott behagar, utan bidrager äfwen till helsa och sundhet. Det är obehagliga menniskor, som hwarken hålla sig sielfwa eller sina kläder rena, icke heller de ting, som de dagligen bruka, som ej wederbörligen skifta linne, ja! ej en gång hålla sig fria från obyra. De sorgliga följderna häraf äro, att dyliga menniskor låte få motbiudande sjukdomar, att de ej tagas i tjänst af ett ordentligt husbondesfolk, och att ingen ordentlig tjenare will tjena tillsammans med dem. Detta länder dem icke blott till stor skam, utan äfwen till stor skada.

Blott renhet är smycket, som hwarje man gläder,
Rent ware ditt ansigte, händer och kläder.

9. War höflig och tjenstaktig.

Höflighet och tjenstaktighet håller man af, men grofhet och ohöflighet afskyt af hwar man. En tjenare bdr göra allt hwad han kan, se på sitt husbondefolks ögon och wink hwad de önska, samt wisa sig emot hwar och en wänlig och höflig. Men hwad skall man säga om dem, som icke blott underlåta att göra det, som de hafwa förbundit sig till, som icke se på husbondefolkets gagn, utan äfwen wid ringaste anledning utfara mot husbondefolket med öfwermod och surfhet? Huru mycket skada icke sådana menniskor sig sjelfwa, och huru litet känna de icke sin egen fördel?

Beskedlig, tjenstaktig bdr du alltid wara;
Och sticka dig jemt som mot Abraham Sara.

10. War fridsam.

Den saktmodige och fridsamme är wäl omtykt, den tråtosamme deremot skaffar sig mycken förtret och fiendskap. Ingen tål i sitt hus tråtosamma tjenare, som wid alla tillfällen södra husfriden och sbrorsaka obehagligheter. Sök derföre att leswa i frid och wän-

Skap med dina medtjenare och alla andra, med
hvilka du umgås; mistyd ej andras ord och
war ständigt färdig att förlåta.

Stilla må min wandel blifwa,
Så i handling som i ord,
Och förbargelse ej gifwa
Någon själ på denna jord.
Bygga upp, ej riswa neder,
Är en Christens pligt och heder.

Stilla må jag tadlet höra
Och min wäg ostraffligt gå;
Hellre än att orätt göra,
Sjelf jag orätt lida må,
Och förlåta och förglömma,
Wiß att Gud skall rättwist dömma.

11. War medlidsam mot menniskor.

Ofördragsamhet och hårdhet finnes mest
hos ofedliga och råa menniskor. Will du icke
räknas till denna klass och ej utsätta dig för
ansvar, sätter du något värde på att wara
aktad af de förnuftiga, så hjelp efter förmå-
ga de elända och nödlidande, och wisa dig
städse deltagande och medlidsam, när mot-
gången drabbar dina medtjenare eller andra
menniskor.

Föd du den arma, kläd den nakna,
Låt upp för nödens barn din dörr;
Du skall ej sjelf din nödtorft sakna
Af herrans händer, mer än förr.

Då skall och sista i fadrens rike
Dig motta detta glada ljud:
Det goda du bewist din life,
Det har du och bewist din Gud.

12. War ej grym mot djuren.

Mången tjenare har den wanan att låta sin förargelse och ondskas drabba djuren; när han fått tillrättawisning för sin försumlighet eller annars haft någon obehaglighet, så låter han sin wrede och harm fara ut öfwer de ofskuldiga djuren. Rörjer icke detta ett stort oförstånd? Har icke den förnuftiga människan också pligter emot de oförnuftiga djuren, fastän de äro henne underdåniga?

Lik människan ett djur kan känna lust och
harm;
Den djur misshandla kan, bär ondskas i sin
barm.

13. War återhållsam i mat och drick.

Det är en stor åttifilnad mellan behof och öfwerflöd, måttlighet och omåttlighet. Det finnes människor, som hafwa den wanan, att de knappt äro mätliga att mätta, och som betrakta mat och dryck såsom det förnämsta af allt. Men ho som förtär mera än han kan tåla, och i synnerhet är begifwen på starka drycker, han förnedrar sig sielf under djuren och blifwer med rätta beklagad af en hwar

och besvottad af sielfwa de små barnen. Den omåttlige skadar sin helsa och förstår för sig all framgång. Hvem som känner honom, tager honom icke i sin tjänst, och om han förstår att bosätta sig på egen hand, måste han utomordentligt anstränga sig, för att kunna förwårfswa så mycket som han förbrukar.

Hwad du förstår i öfversöld,
Du från din nästa i hans nöd
Med gudlös hårdhet röfwar;
Och på din egen kropp och själ,
Med detta rån, O lustans trål!
Ett sielfmord du fördfwar.
Att rusa ej så blind och djerf,
O syndare! till ditt förderf.

14. **Var måttlig i dina nöjen.**

Många tro, att de icke kunna rätt roa sig, om de icke få använda hela dagar och nätter till spel och dans, dryckenskap och annat dylikt. Denna mening är alldeles falsk: omåttlighet är alltid skadlig, och om den äfwen ej för ögonblicket förstår nöjet, så komma dock de skadliga följderna snart efter. Den som berdfwar sig sjännen och desutom otillbörligen anstränger sin kropp genom wildt stöj och dans, huruledes kan en sådan den följande dagen hafwa lust och kraft till arbete? Menneiskan bör gifwa akt på sin ställning, och underlåta allt sådant som kan blifwa henne os

fördelaktigt och hindra henne i fullgörande af
sina pligter. Därför en tjänare kan på ett os-
kyldigt sätt njuta sina nöjen och intet förs-
nustigt husbondefolk sätter sig deremot, om
endast måttans gräns ej öfverskrides. Blott
på sådana villkor är sann förnjelse tänkbar.
Förnustet lag och gräns åt mina nöjen gifwe,
Gudsfruktan helge dem och sammetsfrid dem
lifwe.
Då skall ett oskuldsfullt, ett måttligt tidsfördrif
Förnya håg och kraft till werksamt dygdes-
lif.

15. Haf omsorg om din hellsa.

Det är obestriftligt, huru wäldsam och obe-
tänksamt mången tjänare hushållar med sin helsa.
Men när denna stora Gudsögåfwa är förlo-
rad, då kommer ångren försent. Huru oförsig-
tiga äro icke många wid badning, wid handtes-
ring af farliga redskap! Hvilken skadlig wana
är det icke, att efter swårt och upphettande ar-
bete kasta af sig kläderna, lägga sig på sul-
tig eller kall mark, eller att dricka kallt wats-
ten; många hafwa härigenom förstört sin
hellsa och förkortat sitt lif, och dock är det i
sonnerhet ganska wanligt att dricka då man
är warm och swettig. Sed blott att i bbr-
jan betwinga törsten, och det skall blifwa dig
lätt att wänta så länge, tills du är affylld, och
då först skall en sund dryck blifwa för digen

fann wederqwickelse. Watten blandadt med
ättika släcker törsten oldra bäst. Känner du
dig sjuk, så låt det onda ej blifwa ingrodt,
utan tillkännagif det straxt för ditt husbondes
folk, antag en duglig och förståndig läkare och
wakta dig för qwacksalware som för pesten.

Helsans gåfwa, dyra gåfwa,
Af den Gud, som ger allt godt!
Må wi glade honom lofwa
För så owärderlig lott,
Som af oss dock sällan fattas,
Kanske först när den oss fattas.

16. War försigtig i walet af ditt umgänge.

För ett husbondesfolk kan det icke wara lif-
giltigt, med hwem tjenaren umgås; ty de go-
da, när de en tid umgåtts med dåligt tjens-
tesfolk, kunna lätt förderfwas; och det fattas ic-
ke menniskor, som söka att utforska dem och
urwegga dem mot sitt husbondesfolk. Tag dig
alltså i akt. Håll dig ej till sådana mennis-
kor, som hafwa ett dåligt rykte, och låt dig
ej afledas från dina goda föresatser.

Den som förnuftig är, hans ord du högt må
akta;
Erfarna menskers råd du städs må efter-
trafta.

17. War tystlåten.

Ett husbondesfolk kan hafwa sina orsaker,

hvarför det önskar, att det ej utbrede, som förefaller i tjänstefolkets närvaro i huset eller hushållningen, fastän det icke är något oriktigt. Du förtäljer saken ganska oskyldigt, men du förstår den ej rätt, eller den blir förwänd af andra, som sätta något till eller taga något ifrån. På detta sätt kan ditt hushållningsfolk lätt komma i wanrykte och du själf få mycken förargelse. Är det då ej bättre att du tigger? Du har samma skyldighet att iakttaga mot dina medtjenare och andra, med hvilka du umgås. Det som blifwit dig anförtrodt, hwad du ser och hör, och som ej skall blifwa bekant, det må du tiga med. Blott då må du ej tiga, när man söker att orätt beskylpa någon för något, eller företager något som är lagstridigt. Vänd dig i sådana fall till ditt hushållningsfolk eller till prästen eller någon annan embetsmyndighet, dölj ingenting, utan tala rena sanningen.

Min tunga aldrig skall en hemlighet förråda:
Hon hellre stum och kall må fast wid gomen
låda.

Hwad wännen tryggt förtror åt omhetens
förwar,
Må han, som trätobror, ännu der finna qwar.

18. War sanningssälstande.

Det finnes tjenare, som med sina ord ständigt söka att smeka hushållningsfolkets ögon. Dessa kallar man skrymtare och ögon-

tjenare. Dessa mista snart husbondefolkets förtroende och blifwa mycket förhålliga för medtjenare och alla andra. Andra tala hwad deras egen fördel kräfwer och tjuga, så snart de öppna munnen. De skada sig mycket skelfwa, ty sanningen kommer alltid i dagen. Försändigt tjänstfolk gör det alltid till en regel, att alltid tala sanning, om det äfwen någon gång skulle synas, som om lögn kunde bringa dem någon fördel, och de få aldrig orsak att ångra det.

Jag söke ingen del uti den usla åra,
 Att träffa nåstans fel Och dem i dagen bära.
 Den illint gripes an Jag slädse hägna will;
 Och der jag det ej kan Jag tige hellre still.

19. War icke sladderaktig.

Det är ett styggt fel, när en tjenare öfwerallt, då tillfälle dertill gifwes, bdrjar oonyttiga samtal och ålskar prat så mycket, att han derför glömmet sitt ärende och sina för rättningar. Den som talar mycket, talar i oskänhet också mycket onyttigt, förfaller lätt till det felet att baktrala och skada andras goda namn och rykte. Huru mycket kif och tråta har icke sawaller och taltrångdhet åstadkommit bland tjenare, grannar och wänner? Håll dig ej wid andras fel, men arbeta af all kraft och iswer på att blifwa g Witt dina egna. Detta bringar dig nytta och åra. Tala litet, men tänk desto mera!

Jag wåja må det ord,
Som willar eller slicker,
Och fly, som själamord,
Allt baktal och allt smicker.
Jag sanning tala will
Och anse som ett rån,
Så wål att lägga till
Som taga derifrån.

20. War anständig i ditt tal.

Huru ofta misbrukas ej tungan! Tywår är den klagan mycket allmän, att tjenstefolk i umgänge med sina likar låta höra oanständigt tal, utösa de gemenaste skällsord, otuktigt skämt och fräckas förbannelser. Hos många kan det wål wara en slugg wana, men andra sätta sjelfwa deri en slags ära, och ju mera de oförnuftige le deråt, desto wårre blifwa de. Detta är städse ett bewis på plumphet och råhet. Den sedlige förer ej dylika ord på tungan; wid hwarje tillfälle tillkännagifwer han sitt misshag deröfwer.

Må aldrig, Gud! min röst
Sig blanda med de fräckas,
Af hwilka jordens tröst
Och himlens budord gåckas.

En oblyg ordalek
Mitt skämt besmitte ej,
Ei swordom eller swel
Mitt öpnna ja och nej!

21. *Var icke widsteplig.*

En menniska, som af Gud är begåfwad med förnuft, wet, att hwarje tilldragelse i werlden har sin naturliga orsak. Den oförnuftige och obildade deremot tror ännu på troldom, spöken, svåmän, stattgråsware och andra dylika galenskaper. De sakna insigt och kunskaper och således är det lätt att föra dem bakom ljuset. Will du icke hålla dig till de förnuftige och låta dig underwisa om ting, som du ej förstår eller straxt kan fatta? Håll dig till dem, du skall deraf hafwa både nytta och ära. Widstepliga och rådda tjenare duga ej och kunna förorsaka mycken skada. Kloka husbönder hafwa icke gerna något att beställa med widstepligt folk. Har din uppfostran i ungdomen blifwit försummad, så haf all möda osparad, att befria dig från all widsteplelse, fruktan för spöken och dylika galenskaper.

Jag tror uppå den Gud,
Som med sitt ord befallt
Naturens prast och tingens skara
Och warelser och werldar wara,
Och styr och uppehåller allt.

O! kraft och wisshet utan life
Dändlige, du gäms för tankens skumma syn,
Men hjertat wördar din försyn,
Så widsträckt som ditt allmacts rike,

22. War läraktig.

Du will ej alltid tjena andra, utan en gång sätta foten under eget bord. Om din hushållning warder aldrig så obetydlig, skall du dock hafwa stor nytta deraf, att du under din tjenstetid har samlat dig en skott af kunskaper, och har öfwot dig i allt slags arbete, som förefommer. Är det icke sannt, att mången tjenare will blifwa sin egen och förstår icke att yrdja; och mången wiga will gifva sig, och wet icke huru brödd bakas eller soppa kofas? Dylika exempel äro ej sällsynta. Men menniskan må i tid wara betänkt på sin framtida utkomst i werlden, och begagna hwarje tillfälle för att utwidga sina kunskaper. När du ej wet en sak eller icke kan inse den, så fråga ditt husbondefolk eller annat förståndigt folk om orsaken, och din wettgirighet skall snart blifwa tillfredsställd.

Är du läraktig, dig ingen spör,
Men om den late sig ingen brör.

23. War alltid betänkt på att rätt använda tiden.

Syßelsättningur upptaga wäl den största delen af tiden. Äke desmindre har hwarje tjenare någon timme öfrig till eget begagnande. Om wi blott räkna 2 timmar i weckan, blir det dock 104 timmar om året, och på 10 år 1040 timmar; är detta icke mycket?

Och denna mängd af timmar vill du tillbringa i trög owerkksamhet. Det är en stor skam för hvarje tjänare, som ej vill göra något annat än arbetet för sitt husbondefolk. Besvärswården är deremot, om han söker använda hvarje ledigt ögonblick till sitt eller andras bästa, t. ex. att laga sina kläder, att förvärfsva sig nyttiga kunskaper, till läsning af goda böcker, eller på annat nyttigt sätt.

Jag vill mig väl befinna,
Då jag ännu har tid,
Och lifwets lycka finna
I dygd och samwetsfrid;
Då åger jag en skatt,
Som icke skall förswinna
I sjelfwa öddens natt.

24. War sparsam.

Will du samla något under din tjänstetid, så må du hushålla väl både med din tid och dina penningar, ty wet att timman har minuter och riksdalern skillingar. Om du dagligen onödigt förstår en skilling blir det dock om året 7 R:dr 29 sk. och på en tjänstetid af 10 år 76 R:dr 2 sk., utom den derå löpande räntan. Men förstår icke mången tjänare mycket mera? Huru mycket kostar det ej mången dräng blott i tobak och brånwin? Använder icke mången piga sin middosamt förwårfswade lön på dyra silkesshawletter och shawlar,

garnna band, kammar och dylik onddig grann-
låt? Medan mången tjenare utgifwer onddigt
i weckan 24 ff. eller ända till 1 R:dr eller mera,
och desutom på sina fritimmar sitter med hån-
derna i kors, inbesparar en annan icke allenast
denna summa utan förtjenar desutom lika myc-
ket genom sin omtänksamhet och slit. Om också
en stor del igen måste användas till enkla och
waraktiga kläder, hwilka i den förnuftiges be-
gon klåda långt bättre än präktiga och grann-
na, så låter det sig dock lätt förklara, huru-
ledes flackliga tjenare på en ganska kort tjen-
stetid kunna hopsypara åt sig ofta flera hun-
dratal's Riksdaler; då deremot de, som wilja
wara fina och granna, icke en gång kunna skuf-
fa sig waraktiga kläder. Den, som i sin tjen-
stetid har lagt ihop penningar och skaffat sig
en mängd nyttiga saker, han har handlat
flokt och har deraf mycken lättnad wid bör-
jan af sin hushållning på egen hand.

Hur mild och nådig är vår Gud
Når wi med lydnad för hans bud,
Wårt hopp till honom ställe!
Han skyddar oss mot brist och nöd,
Han gifwer både must och bröd,
Till fröjd och uppehälle.
Med redlig slit och trogen bön
Wi sakna aldrig mōdans lön,

25. War tacksam.

Huru mycket kostar icke tjenstefolket en

hushbonde? Lönen är ofta det minsta, långt mera utgår kosthållet. Räknas nu härtill lön och andra föråringar, såsom drickspenningar wid Jul, marknader m. m. så blir den årliga underhållssumman ej så obetydlig. Många tjenare hafwa det felet, att de alltid anse sin lön för ringa och sitt arbete för mycket. När de då en gång sätta foten under eget bord, och af erfarenhet låra hwad lifwets underhåll kostar, äfwen med det enklaste lefnadsfätt, då först inse de, fast ofta för sent, den orätt, som de hafwa begått emot sitt hushbondefolk.

Jag ej afundas andras lott,
Ty alla sina bördor fått
Och gdmnas sist i samma jord;
Men den, som efter Jesu ord,
Här i det ringa trogen war,
Sin lön i Jesu rike har.

Nyttiga lärdomar för dem, som en gång will begynna sin egen hushållning.

1. Slå ej för stort på i början! Det är en olycka för så mångt hushåll och som ofta icke under hela lifwet kan ändras. Man will straxt i början af bosättningen hafwa allt lika godt som andra eller af fåfånga öfwerträffa dem i redskap och bohag; och desutom, es

medan det är mera i ägonen fallande, så vill man också öfwerträffa dem i anseende till inbiller, flåder och all slags öfwerdådighet.

Andra hafwa allaredan varit bosatta någon tid och hysparat genom sitt handtwerk, och dertill kunnat skaffa sig åtskilligt, som tjénar till beqwämlighet och prydnad; men det misunsamma höghudet eller såfångan vill straxt i begynnelsen, så snart ett handtwerk är börjadt eller en syssla erhållen, besitta allt det, som andra under en lång följd af år hafwa förwärfwat. Man lånar alltså, man anskaffar allt, så att det är en lust att se på det — men man har också i förwäg användt några års inkomster; räntorna spisa med ur grytan, som ordspråket säger — man har nu så mycket mindre inkomst som man har räntor att betala; det kommer kanske ofdrutsedda utgifter, t. ex sjukdom, höga priser, barn m. m. Hjertat blifwer tungt af sorger och lifwets munterhet är förlorad. Straxt i början och så mycket mer när det nu, oaktadt all sparsamhet, ej vill räcka till, måste man nu göra nya lån. Således kommer man allt djupare och djupare ner i skuld, hjertat intages af grämselse och modlöshet. När man sedan till slut förlorar hoppet om att kunna stå sig igenom, då är man förwisso förlorad.

2. Begynna dertill i smått; man kan alltid utwidga sin verkningsskrets, när krafterna wåra. Man bör wäl öfwertänka hwad man är i stånd till att utföra, utan att bringa sig,

sielf i förlägenhet och nöd, eller sätta sin ära, utan hwilken man i borgerliga lifwet ingenting gäller, på spel. Låt oss dersför wara sjelfständiga och hålla oss så fria som möjligt från mod och praktsiuka, som försdrer den husliga lyktan. Huru många hafwa icke gått under, emedan de blifwit slafwar under en oförnuftig mod, emedan de wille hafwa allt så rart och pråktigt; högmodiga tankar singo öfwerhand och — högmod går för fall.

Ett wist ordspråk från gamla dagar bjuder oss "att ej flyga högre än wingarne kunna bära." När man i bdrjan will stiga för högt, då kan man med wisshet räkna på hemligt tadel och afund, och fallet, som här på följer, wäcker ej medlidande utan skadefröjd.

Men om man instränker sig, då har man af en hwar förnuftig snarare att wänta pris än tadel, man winner deras förtroende och wid trångande tillfällen får man mycket lättare kredit.

3. Att låna är en dålig utwäg. Man är alltid deras ödmjukaste tjenare, af hwilka man har lånt, man måste tigga om deras ynnest och widare underlidd med smickronde ord och gifwa dem goda löften, och ändock utsätter man sig för att af dem blifwa ringa aktad. Är du än den allra bästa meniska, men utan penningar, "en fattig staccare" kallad du dock, och ingen anser sig plig-

tig att bewisa dig någon tjenst, någon artighet, ja knappt höflighet. Penningen är den befallande makten i werlden, och blott derför bör man genast i början af sin bosättning söka att samla något. Så kan man på tiu men betala köymannen, skomakaren, skräddaren m. fl., man blir strax bättre bemäkt och får billigare pris.

Att taga på räkning eller kredit är dålig uträkning. Låna intet hwarken penningar eller waror, utan i din yttersta mest trängande nöd, inskränkt heller så mycket som möjligt dina alldagliga behofwer; du har det ändå, än sedan då du plågas af afbetalning och betalning. Den lättfinnige bekymrar sig wiserligen icke, emedan han ej tänker på sin ställning; men han går desto förre under eller mister andras förtroende och aktning, och kommer snart i det sorgliga tillstånd att wara i förlägenhet för ett par riksdaler och derför ångsta sig.

Har man i de första åren af sin bosättning begynt riktigt och när inga barn finnes i huset, och kretsen af förbindelser, som förut fordrade mången utgift, äfwen är inskränkt, då bör man i allmänhet kunna hafwa spart ihop en liten summa. Med denna summa inrättar man sin hushållning, och söker icke allenast hafwa penningarna i behåll, utan äfwen att blifva sin sparpenning.

Att spara i tid är dertill den säkraste utväg; om det också blott kan ske stillingsvis: Köp blott det allra nödvändigaste! Utgif så litet som möjligt! Men mottag litet mindre än du kunde! Deri består konsten att behålla penningarne qwar i sparbössan.

Betala allting kontant, du sparar dig derigenom mängen sorg, och kan hwarje ögonblick när himlen behagar falla dig, roligen hånsomna, utan att efterlemnade wänner och anförwandter blifwa tryckta af din efterlemnade skuld.

4. Ordning, den strängaste ordning, bör iakttagas wid alla husliga förrättningar. Om man i alla hushållsförrättningar är aldrig så duglig och skarpsinnig, så gagnar det dock föga, om man icke samwetsgrannt sträfwar och winlägger sig om att iakttaga och passa på tid och timme, plats och ställe. I motsatt fall saknas än ett än ett annat, man har förlagt, man har bortkastat och måste köpa nytt; än fattas en nyckel, än en knif, än en tallrick o. s. w. Då blir ett frågande, ett sökande, ett springande fram och tillbaka; man förspiller tid, hushållsbestyren rubbas, ordning uppstår; man blir förtretad, förargad och slutligen vred; mannen beklagar sig öfwer hustrun, denna skjuter skulden på mannen, husliga twister uppstå; allt drifwes utan lust och ingenting blir färdigt i rättan tid. Betrakta och studera andras hushållning, es-

En tjenares eller tjenarinna's bön.

O Herre Gud, himmelske Fader! jag tackar Dig, att Du har satt mig på ett ställe, der jag kan tjena mitt bröd. Jag beder Dig af hela mitt hjerta, att Du wille gifwa mig Din Anda och nåd att troget tjena min husbonde och matmoder, att wara slitig och ärlig såwål i deras frånwaro som närwaro och att alltid befordra deras gagn och bästa. Hjelp mig, min Gud! att jag i alla ting må wara dem hörsam och aldrig knorra emot dem, utan tjena dem som om jag tjente min Frälsare sielf, på det jag icke må äta mitt bröd med synd. Gif mig, o himmelske förbarmate! Din wålsignelse uti alle hwad jag skall företaga, förrunna mig hellsa till att förwåta mina syflor och bistå mig att så lefwa här, att jag hos Dig kan få den ewiga saligheten! Amen.

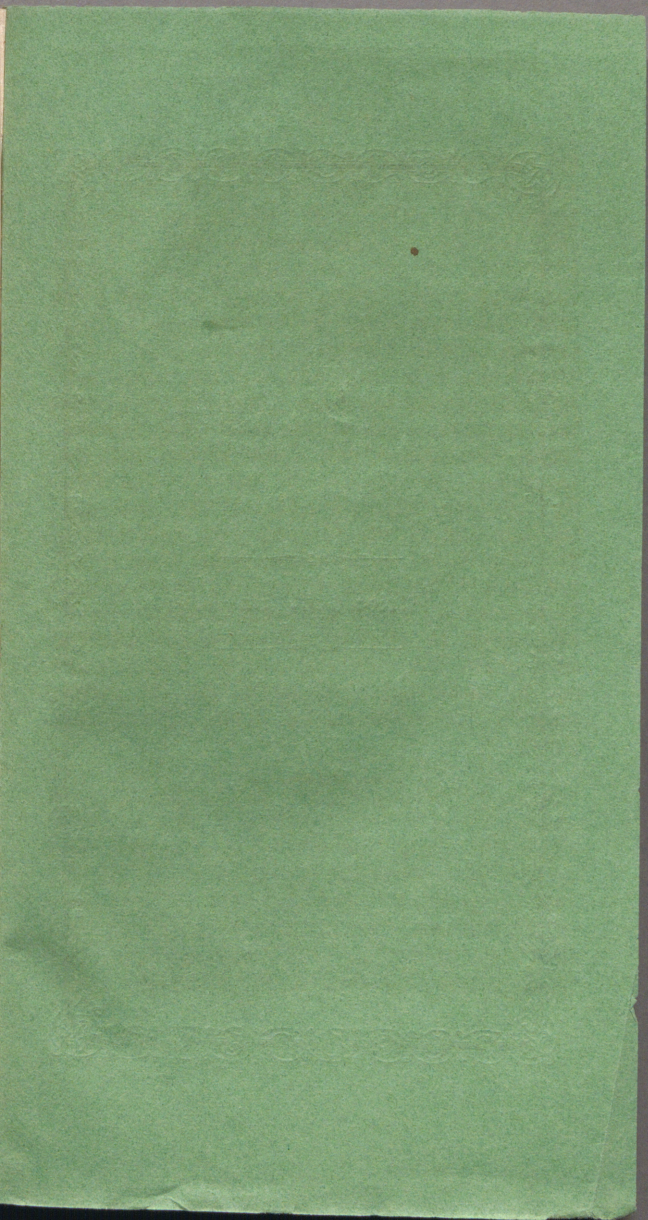
En annan.

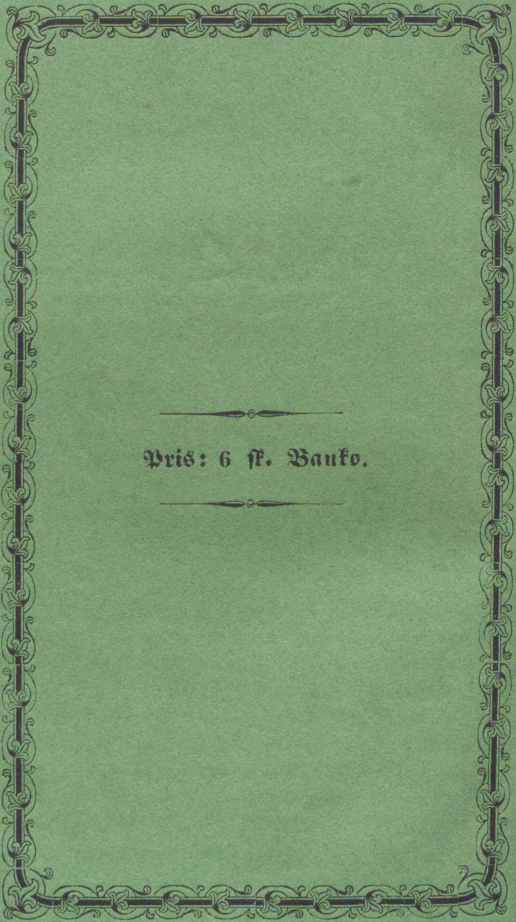
Barmhertige Gud, kärleksrike Fader! Du som genom Din sons Jesu Christi lidande och död hafwer befriat och frälst mig från syndens och mörkrets makt och från den ewiga tråldomen; jag beder dig, att Du förlånar mig Din nåd att jag i min tjänst, der Du satt mig efter Din nådiga wilja, icke blifwer genwördig eller med otålighet knorrar

deremot, eller misunnar andra deras hög-
re och bättre stånd, utan att jag bewisar mitt
husbondefolk tillbörlig ära och lydnad i de slyc-
ken, som icke äro stridande emot Din guddom-
liga wilja och befallning. Låt mig i mitt hjer-
tas uppriktighet åtlyda dem för Din och Din
sons skull, icke såsom ögontjenare, utan som
en rätt Christi tjenare, görande Din wilja
af hjertat. Gif mig nåd, att jag alltid må
bestännas trogen och slitig i det, som mig an-
befaldt warder, och att icke genom min wårds-
löshet förorsaka någon skada, förtret eller o-
lägenhet. Låt mig icke få lust till min nå-
stas egendom eller till något af det, som jag
har om händer och som är mig anförtrödt.
Gif mig helsa och förmåga, styrk mina lems-
mar, uppehåll mina kropsliga krafter och
bewara mitt förnuft och mitt förstånd samt
min wilja, så att jag rätteligen kan förestå
mitt arbete och fullända allting, Dig till ä-
ra och min nästa till gagn, på det Jesu
namn i allt måtte warda åradt och prisadt.
Amen.

— — — — —

Handwritten text, likely a mirror image or bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher.

— — — — —
Pris: 6 fl. Banco.
— — — — —